

Dinamitle Sondaj Kuyusunun Geliştirilmesi

İbrahim AYDIN *

Yerüstü sulaması olmayan memleketimizin bazı kesimlerinde son zamanlarda yeraltı suyundan faydalanılarak kuyular açılmakta, derin kuyu pompaları kurulmakta ve elektrik şebekeleri getirilmekte; netice olarak kuru ziraattaki verimin 2-3 misli mahsul alınmaktadır.

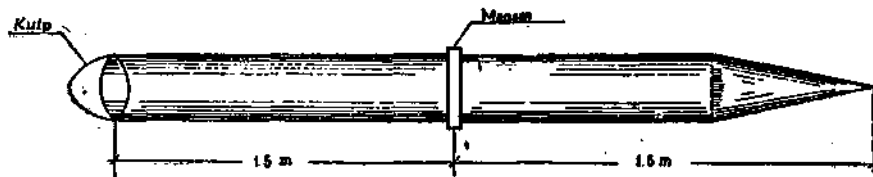
Bu usulü kâh köylüler aralarında kooperatifleşerek Devletin yardımıyla (DSİ. ve Topraksu) yürütmekte 30 sene gibi uzun bir zamanda borçlarını ödemekte, kâh arazi sahipleri kendi olanaklarıyla ücret mukabilinde sondaj şirketlerine kuyular açtırmaktadırlar. Ne var ki açılan herbir kuyu onbinlerce liraya malolmaktadır. (Meselâ DSİ. Teşkilatında açılan bir kuyunun metresi 400-450 TL. malolmaktadır; fiyat artışı bazanda formasyonun cinsine göre daha da artmaktadır.) Bilhassa sondaj şirketlerince ve hatta YSE. nadiren DSİ. ce açılan su olmadığı kanaatine varılan veya istenilen debiden az verim alınan kuyular terk edilmekte veya kifayetsiz bir verimle işletilmeye açılmaktadır. Böylece büyük bir maddi değer ve emek çarçur edilmekte veya topyekûn yeraltına gömülmektedir. Daha ziyade çatlaksız ve kırılğan olmayan kalkerde çalınan ve su olmadığı ne-

ticesine varılan kuyularda dinamit atılarak çatlaklar teşekkül ettirilmesi sonucunda kuyu geliştirilmesi yoluna gidilerek son günlerde bir hayli (bilhassa DSİ. teşkilatında) iyi sonuçlar alınmaktadır. Mesela Konya - Sarıcalar Köyü işleme sahasında ve Seydişehir Aliminyum Fabrikası için açılan bazı kuyular bu ameliye neticesi rantabl hale getirilmiş vaziyettedir.

Yukarıda sözü geçen Sarıcalar Köyünde 1969-1970 yıllarında açılan son dört kuyunun üçünden istenilen verim alınmış birinden ise komprasörle 1-1.5 Lt/Sn. civarında su alınabilmiş su seviyeside ha/li derinde kalmıştır.

Q : 1.5 Lt/Sn.
St. Sv.: 39 m.
Dn. Sv.: 43 m.

Halbuki kuyuların birbiri arasındaki mesafe 300-400 metreyi de geçmemektedir. Bunun üzerine dinamitle kuyu geliştirilmesi cihetine gidildi. 75-80 metre derinlikte 70 Kg. dinamit atıldıktan sonra kuyu temizlendi; pompa kurulup çalıştırıldığında debinin arttığı düşümün muntazam bir şekilde düştüğü görüldü. Resim: 1

Resim : I

* Maden Mühendisi D.S.İ. - Konya.

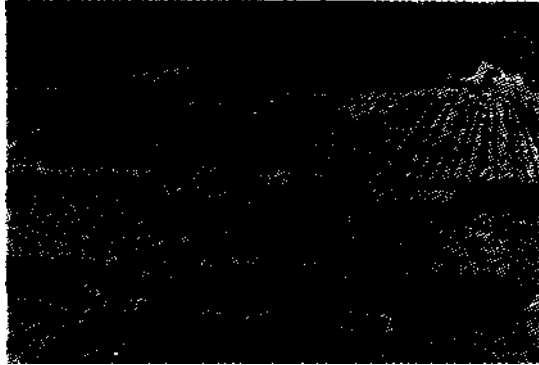
Q : 22 Lt/Sn.
St.Sv.: 37.23 m.
Dn. Sv.: 43.88 m.

İkinci bir deneme Seydişehir Aıııınyum Fabrikasına su temini gayesiyle DSİ. ce be-delli olarak İçeri Kışla mevkiinde açılan ku-yuların bazılarında su alınmış bazılarında yok denecek kadar az su alınabilmiştir. Ku-yular bir şerit halinde 300 er metre aralık-larla yukarda da bahsettiğimiz gibi bazıla-rında su çıkmamıştır. Hatta hemen yakınında kaynaklar bulunmasına rağmen... Yine buralarda da 70 ve 80 er Kg. dinamit atıla-rak çatlaklar temin edilmiş arzu edilen veri-me yaklaşılmıştır. Susuz olduğu sonucuna varılan bir kuyuda dinamit atmak mademki oldukça önemlidir o halde bu işin yapılmasını sırasıyla görelim.

KUYUDA DİNAMİT NASIL ATILIR?

Genel olarak, bir kuyunun dinamitle ge-liştirme emeliyesi sırasıyla şöyle yapılmakta-dır: Dinamiti kuyuya indirmek için 3 mm. lik saclardan birbirleriyle manşonla eklenip sö-külebilen 4» lik tüpler yapıldı. Tüpün alt ucu yuyuya inerken takıımaması için sivri bir şe-kilde bırakıldı.

Atılacak dinamit miktarına göre çap de-ğiştirilebilir veya tüp azaltılıp çoğaltılabilir; en üste gelecek tüpün ağzı halatla bağlanmak üzere kulp takıldı. Resim : II.

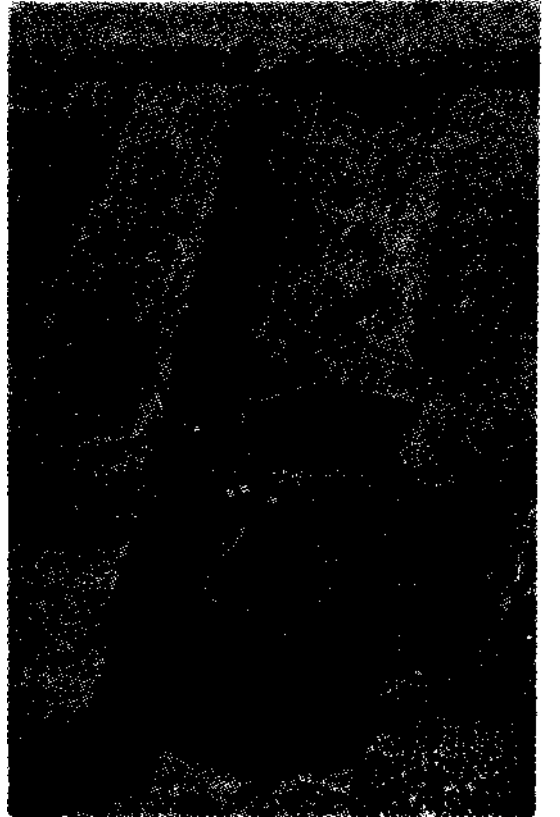
Resim : II

Önce tüpün içine taş parçaları, çakıl ve-ya demir ağırlık doldurularak Resim : III. deki görülen dört ayaklı sehpa yardımıyla tüp kuyuya deneme mahiyetinde atılması gereken yere kadar indirilirdi.

Menfi bir durum görülmeyince tüp tek-rar yüzeye çıkarıldı. Resim : IV.

Resim : III

Resim : IV

Usta, işinin ehli bir dinamitçi tarafından tüp sıkılmaya başlandı, tüpün en sivri ucuna kil konuldu, (bir darbe sonunda infilak etmemesi için)

Bilaharede Kom. 2 tipi herbiri 100 Gr. ağırlığındaki lokum dinamitlerden dolduruldu. (Doldurma anında DOLDURUCU dan ve yardımcısından başka bilhassa kimsenin bulunmaması tavsiye edilir.)

Dinamit lokumları 2-3 parçaya ayrılarak tüp içine 2 m. boyunda 5-6 Cm. çapında düzgün bir sopayla yavaş yavaş vura vura sıkılma yapıldı. Tüpün herbir metresine tekabül edecek şekilde birer kapsül yerleştirildi. En sonrada tüpün ağzı kille 10cm. kadar kapandı. (Parafinle de kapanabilir.)

Bilahare tüp gayet itinalı bir şekilde (Hiçbir yere çarpmadan) kuyu içine sallandırıldı. Resim: V. daha önceden hazırlanmış ve ölçülmüş olan çelik halatla ağır ağır kuyu içine indirildi. (Bilhassa indirme ameliyesini ve kapsüllere bağlı kabloların sıyrılmasına çok dikkat etmek gerekir.) Dinamitin kuyu içinde patlayacağı derinliğe geldiğinde çelik halata bağlı makara sabitleştirildi. Daha sonra kuyuya yani tüpün üzerine kil ve baritle dolduruldu. (Dinamit infilak ettiğinde patlama gücünü kuyu ağzından dışarıya vermesin diye). Bütün bu işler tamamlandıktan sonra kuyu etrafındaki makînalara, kıymetli eşyalar ve bilhassa bütün işçiler uzaklaştırıldı.

Tüpteki kapsüllere bağlı kablolar tahminen 250-300 m. mesafeye kadar siper bir yere uzatılarak manyeto ile patlatıldı.

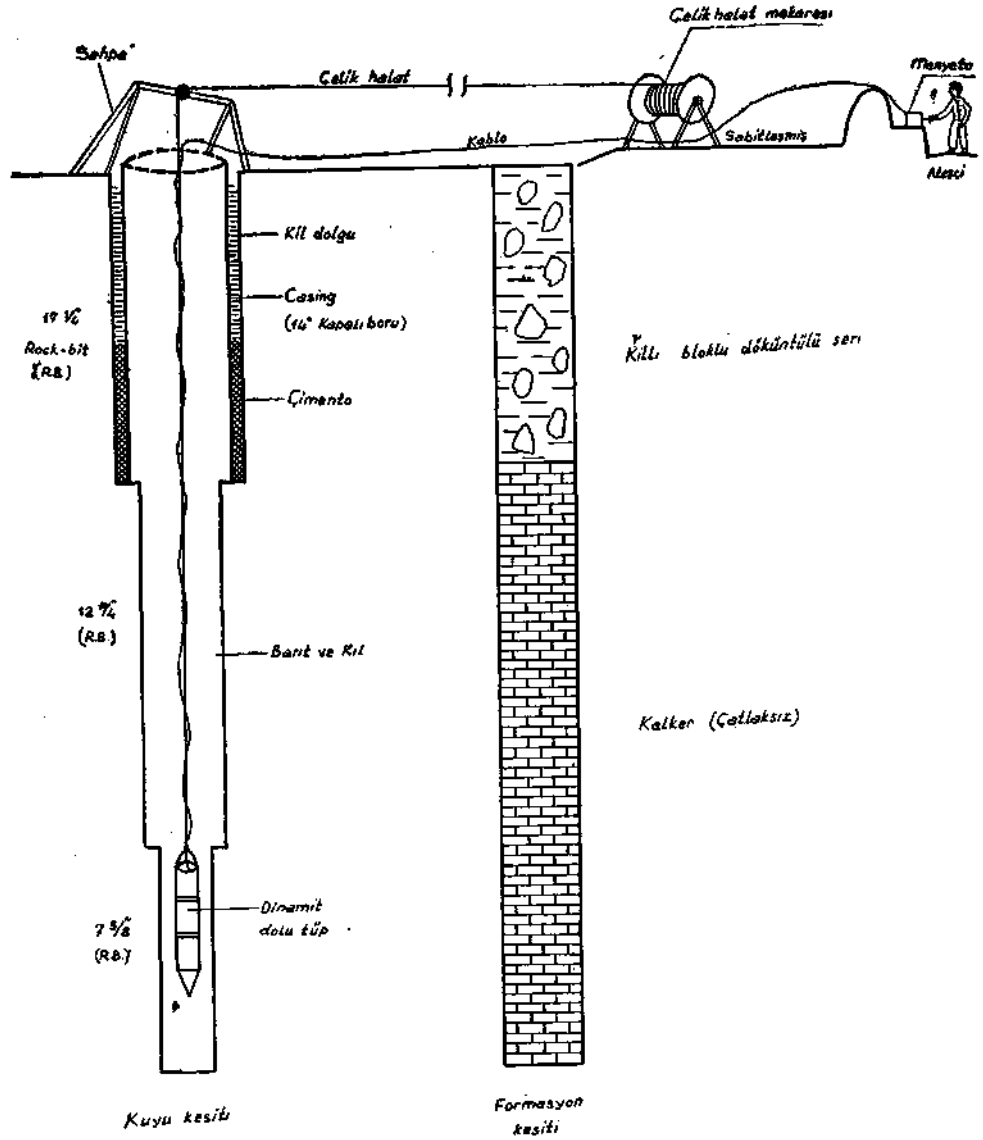

Resim : V

Daha sonra sondaj makinası tekrar lokasyona yaklaştırıldı. Gerekli dolgu temizliğini yaptı pompayı kurdu. Netice müsbet...

Böylece binbir emekle, onbinlerce lira sarfıyla açılan kuyu memleket hizmetine açılmış oldu.

Resim VI. Genel bir dinamit atış şemasını göstermektedir.

Resim : VI

Metal ve Maden Haberleri
Haftalık olarak maden
borsalarını izleyebileceğiniz
tek dergidir